

ชุดเอกสารศึกษด้วยตนเอง

วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
หรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

เล่มที่ 12

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ที่มีความบกพร่อง ทางการพูดและภาษา

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ หากครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะเพียงพอสำหรับการสร้างโอกาสและจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงสามารถเรียนรู้และค้นคว้าได้จากหลายแห่งโดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ และแนวคิดการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

หลักสูตรการฝึกอบรมครูด้านการสอนคนพิการ พุทธศักราช 2561 ได้ออกแบบให้ผู้เข้าอบรมศึกษาชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง ก่อนเข้ารับการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน หากมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์สามารถเข้ารับการอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการนิเทศ ติดตามผล เพื่อเติมเต็มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับการนำไปสู่การปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการในสถานศึกษา เมื่อมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูด้านการสอนคนพิการ พุทธศักราช 2561 จึงมีการปรับสาระให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ และปรับเปลี่ยนให้ส่วนราชการเป็นหน่วยงานจัดอบรม

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คณะทำงาน ที่ได้ร่วมกันปรับปรุง พัฒนาชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเองให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเองฉบับนี้จะอำนวยความสะดวกให้การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์

(นายสุเทพ ชิตยวงษ์)

เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

รักษาราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

เอกสารชุดศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เรื่อง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาเล่มนี้ได้รวบรวมเนื้อหาจากเอกสาร บทความของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่ครูและบุคลากรที่สนใจควรทราบ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ความหมาย การพูด ภาษา หลักการเทคนิค วิธีการช่วยเหลือและการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาภาษาและการพูด การประเมินและการวินิจฉัย หลักการสอน เพื่อให้ครูและผู้สนใจนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น พร้อมทั้งนำแนวทางการรู้แนะนำไปปฏิบัติต่อไป

คณะทำงาน

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำชี้แจง

แนวทางการใช้ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง

หน่วยที่ 1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	
	ความหมาย.....	1
	การพูด.....	1
	ภาษา.....	5
หน่วยที่ 2	หลักการ เทคนิค วิธีการช่วยเหลือ และการจัดการศึกษา	
	สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา.....	8
	ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาภาษาและการพูด.....	8
	การประเมินและการวินิจฉัย.....	10
	หลักการสอน.....	15
กรณีศึกษา		17
สรุปสาระสำคัญ.....		20
แหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่ต้องศึกษา		
บรรณานุกรม		
แบบทดสอบท้ายบท		
แบบเขียนสะท้อนคิด		
ภาคผนวก		

แนวทางการใช้ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง

ท่านที่ศึกษาเอกสารควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ศึกษาขอบข่ายของเนื้อหาสาระสำคัญ และจุดประสงค์
2. ศึกษาขอบข่ายของเนื้อหาและทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างละเอียด
3. ศึกษาแหล่งความรู้เพิ่มเติม
4. โปรดระลึกไว้เสมอว่าการศึกษาจากเอกสารด้วยตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาความรู้ด้านการศึกษาพิเศษเท่านั้น ควรศึกษาค้นคว้าและหาประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม

หน่วยที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

ความหมาย

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูด การเขียน หรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่ของภาษา (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552)

การพูด (Speech)

การพูด คือ การสื่อความหมายโดยวิธีการเปล่งเสียงซึ่งเป็นหนทางที่อิสระและสะดวกที่สุดและมีประสิทธิภาพสูง การที่จะพูดเป็นคำหรือประโยคเพื่อสื่อความหมายต้องมีการวางแผนและการควบคุมการทำงานของระบบประสาทที่แม่นยำและทำงานอย่างประสานกันตามลำดับขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อออกมาเป็นคำพูดที่ต้องการ คำพูดแต่ละคำจะมีหน่วยเสียงเฉพาะการรวมกันของเสียงต่าง ๆ จะเป็นลักษณะเฉพาะของภาษานั้น ๆ นอกจากนั้นคำพูดยังมีส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น คุณภาพของเสียง ทำนองเสียง และอัตราเร็วของการพูด ส่วนประกอบเหล่านี้ช่วยเพิ่มความหมายของข้อมูลที่ต้องการสื่อ (สุมาลี ติงกิจ : 2554)

ประเภทของความบกพร่องทางการพูด

ความบกพร่องทางการพูดแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. **พูดไม่ชัด (articulation disorders)** เป็นความผิดปกติทางการพูดที่เกี่ยวกับการเปล่งเสียงสระและพยัญชนะ เช่น ออกเสียง /อ/ แทน /ก/

สาเหตุของการพูดไม่ชัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. **ความผิดปกติของโครงสร้างและการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการพูดหรือการฟังเสียง** การทำงานของอวัยวะที่มีส่วนทำให้มีอาการพูดไม่ชัด ได้แก่ ลิ้นไก่ เพดานอ่อน เพดานแข็ง ปุ่มเหงือก ฟัน ปาก ลิ้น และโพรงจมูก ความผิดปกติที่พบ เช่น

1.1 **ความผิดปกติของระบบประสาทควบคุมการพูด** เกิดจากความผิดปกติของเส้นเลือดที่ไปเลี้ยงสมอง ได้แก่ เส้นเลือดสมองตีบ ตันหรือแตก หรืออุบัติเหตุที่กระทบกระเทือนสมอง มีผลให้ไม่สามารถควบคุมการพูด มีทั้งแบบที่มีอาการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อ เช่น ปากเบี้ยว ปากปิดไม่สนิทมีน้ำลายไหลยืด ลิ้นเฉ หรือส่ายง่าย

1.2 **ความผิดปกติทางการได้ยิน** ผู้ที่มีภาวะหูตึง ไม่สามารถพูดได้ชัดเจนเนื่องจากได้ยินเสียงของผู้อื่นไม่ชัด เสียงที่พูดออกมาจึงผิดเพี้ยนไปตามเสียงที่ตัวเองได้ยิน อีกทั้งในขณะที่พูดก็ได้ยินเสียงพูดของตัวเอง

ไม่ชัดด้วย จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขการพูดของตัวเองได้ ยังมีอาการหูตึงรุนแรงมากเท่าใด การพูดไม่ชัดมากขึ้นเท่านั้น ถ้ามีภาวะหูหนวกแต่กำเนิด ก็จะไม่พูดไม่ได้หากไม่ได้รับการฝึกพูด

1.3 ความผิดปกติของอวัยวะในช่องปาก เช่น

- เอ็นยึดใต้ลิ้นสั้น ทดสอบโดยการให้แลบลิ้น ถ้าเอ็นยึดใต้ลิ้นสั้น จะแลบลิ้นออกมาไม่พ้นริมฝีปาก หรือแลบลิ้นแต่มุมปากซ้าย-ขวา ไม่ถึงมุมปาก ถ้าเอ็นยึดใต้ลิ้นสั้นมาก จะไม่สามารถม้วนลิ้นแตะเพดานบนได้ และทำให้เด็กพูดไม่ชัดเพราะไม่สามารถเคลื่อนไหว่ลิ้นไปถึงตำแหน่งต่าง ๆ ที่ถูกต้อง ในขณะที่พูด

- ปากแหว่ง-เพดานโหว่ ทำให้มีลมรั่วออกจุมูก ฟังอู้อี้มีเสียงขึ้นจุมูก เช่น เมื่อให้พูด “สาวสวย ใส่เสื้อสีแดง” อาจพูดเป็น “อ้าวอ้วยโอเอ้อ้อแอ๊ด” หรือ “หนาวหนวยโหน่หนือหนีหนวด” และ ถึงแม้ว่าจะได้รับการผ่าตัดซ่อมเสริมแล้ว บางคนก็ยังมีปัญหาในการพูดไม่ชัดและพูดผิดปกติในลักษณะอื่น ๆ ร่วมด้วย

2. การเรียนรู้นิสัยการพูดที่ไม่ถูก เป็นสาเหตุของการพูดไม่ชัดที่พบได้บ่อยในเด็กซึ่งอาจเกิดปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ขาดการส่งเสริมการพูดให้ถูก พบในกรณีที่เด็กเล็กพูดไม่ชัดแล้วผู้ใหญ่ไม่แก้ไข กลับแสดงความเอ็นดู หรือหัวเราะขบขัน ทำให้เด็กเข้าใจว่าการพูดไม่ชัดเป็นสิ่งที่น่ารัก น่าเอ็นดู เด็กจึงคงการพูดแบบนี้ไว้จนติดเป็นนิสัย โดยไม่พยายามหัดพูดให้ชัดตามวัยที่เพิ่มขึ้น

2.2 เด็กใช้การพูดไม่ชัดเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ใหญ่ มักพบในครอบครัวที่มีลูกเล็ก ๆ ติด ๆ กัน โดยพี่ซึ่งอาจพูดได้ชัดแล้ว แต่เมื่อเห็นพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่น้องเล็กมากกว่า จึงเลียนแบบการพูดไม่ชัดของน้องเพื่อเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่

2.3 ขาดแบบอย่างการพูดที่ถูกต้อง พบในกรณีที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่มีคนพูดไม่ชัด รวมถึงพี่เลี้ยงเด็ก เด็กจึงเลียนแบบการพูดไม่ชัดของคนที่อยู่ใกล้ชิด หรือเกิดจากการที่ผู้ใหญ่ขาดความระมัดระวังในการออกเสียงพูดที่ชัดเจนให้เด็กฟัง เด็กจึงขาดโอกาสในการฟังเสียงที่ถูกต้องและขาดทักษะในการฝึกออกเสียงเหล่านี้

2.4 มีการเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูดไม่ถูก เด็กบางคนพูดไม่ชัดเพราะเด็กเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูดไม่ถูกหรือมีการเคลื่อนไหวที่ไม่ต่อเนื่องตามหลักเกณฑ์ของการออกเสียง คำศัพท์นั้น ๆ เช่น

พูด “ตา” เป็น “กา” เพราะไม่เคลื่อนไหว่ลิ้นขณะออกเสียง

พูด “แม่” เป็น “แอ้” เพราะไม่ปิดริมฝีปากให้สนิทก่อนออกเสียง

พูด “สาม” เป็น “สา” เพราะไม่หุบปากเมื่อออกเสียงจบ

ความผิดปกติที่พบ ลักษณะของการพูดไม่ชัดพบได้ 4 แบบ คือ

1. การพูดโดยใช้เสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์อื่นแทนเสียงที่ถูกต้อง

1.1 การพูดไม่ชัดเสียงพยัญชนะต้น เช่น พูดคำว่า “พ่อ” เป็น “ป้อ”

1.2 การพูดไม่ชัดเสียงพยัญชนะท้ายคำ เช่น พูดคำว่า “เจ็ด” เป็น “เจ็บ”

1.3 การพูดไม่ชัดเสียงสระ เช่น พูดคำว่า “เอา” เป็น “ออ”

1.4 การพูดไม่ชัดเสียงวรรณยุกต์ เช่น พูดคำว่า “หมา” เป็น “มา”

2. การพูดโดยเว้นไม่ออกเสียงบางเสียงใน มักพบในคำควบกล้ำ เช่น พูดคำว่า “ครู” เป็น “คู” “ปลา” เป็น “ปา” หรือมีการละไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายคำ เช่น “สิบ” เป็น “สิ”

3. การพูดโดยเติมเสียงอื่นเข้าไปในคำนั้น อาจเพิ่มเสียงพยัญชนะหรือสระก็ได้ เช่น พูดคำว่า “ปลา” เป็น “ปะลา”

4. การพูดเสียงเพี้ยนไป จนฟังไม่ออกว่าเป็นเสียงพยัญชนะหรือสระใด

เมื่อพบว่าเด็กพูดไม่ชัด ควรให้เด็กได้รับการแก้ไขในทันที เพราะหากปล่อยทิ้งไว้อาจทำให้เกิดความเคยชินต่อการพูดที่ไม่ถูกจนติดเป็นนิสัย ทำให้แก้ไขได้ยากรวมทั้งยังเกิดผลเสียอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น

1. เกิดปัญหาในการอ่าน เด็กที่พูดไม่ชัดจะอ่านออกเสียงไม่ชัดด้วย ทำให้แยกไม่ออกว่าเด็กอ่านคำ ๆ นั้นไม่ได้ หรือเป็นเพราะพูดไม่ชัดทำให้อ่านออกเสียงผิด

2. เกิดปัญหาในการเขียนสะกดคำ เด็กที่พูดไม่ชัดมักจะเขียนสะกดคำตามลักษณะการพูดไม่ชัดของตน เช่น เมื่อพูด “กบ” เป็น “ตบ” เมื่อครูให้เขียนคำว่า “กบ” เด็กก็จะเขียนเป็น “ตบ” แทน ทำให้ได้คะแนนในด้านการเขียนต่ำ

3. ผลการเรียนรู้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากผลเสียในข้อที่ 1 และ 2 ซึ่งทำให้เด็กได้คะแนนต่ำแล้ว เด็กที่พูดไม่ชัดมักจะเป็นเด็กที่ค่อนข้างเก็บตัว ไม่คุยกับเพื่อน ไม่กล้าถามคำถามครูหรือเพื่อนเมื่อเรียนไม่เข้าใจ เพราะอายการพูดไม่ชัดของตนหรือกลัวเพื่อนล้อเลียน ดังนั้น จึงทำให้เด็กเรียนหนังสือได้ไม่ดีเท่าที่ควร

4. มีปัญหาในการสมัครงาน ในอนาคตอาจพลาดโอกาสการเข้าทำงาน เพราะสอบสัมภาษณ์ไม่ผ่าน (ลินดา ปันทอง : 2550)

เกณฑ์การพิจารณาการพูดไม่ชัด

การพูดไม่ชัดที่พบในระยะแรกเมื่อเด็กเริ่มหัดพูด ถือว่าเป็นการพูดไม่ชัดที่เป็นไปตามพัฒนาการตามธรรมชาติ เนื่องจากโครงสร้างและการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการพูดยังทำงานได้ไม่สมบูรณ์เต็มที่ แต่เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของอวัยวะที่ใช้ในการพูด เช่น ปาก ลิ้น และขากรรไกร ได้ดีขึ้น ร่วมกับการที่ได้รู้จักฟังและเลียนแบบการออกเสียงที่ถูกต้องจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง จะช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการออกเสียงและพัฒนาการพูดของตนเองให้ชัดเจนขึ้นตามประสบการณ์และอายุที่เพิ่มขึ้นได้ การที่จะตัดสินใจว่าเด็กคนใดมีการพูดไม่ชัดที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข อาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

1. อายุมากกว่า 3 ปีแล้ว ยังไม่สามารถออกเสียงสระและยังผันวรรณยุกต์ไทยไม่ครบทุกเสียง
2. อายุมากกว่า 3 ปี 5 เดือนแล้ว ยังไม่สามารถออกเสียงพยัญชนะท้ายคำ (ตัวสะกด) ทุกเสียงได้อย่างถูกต้อง เช่น พูด “ผิด” เป็น “ฝัก” หรือ “ข้าง” เป็น “ชาน”
3. การออกเสียงพยัญชนะไม่ได้ตามเกณฑ์ ดังแสดงไว้ในตาราง

อายุ (ปี/เดือน)	เสียงที่พูดได้ชัด
2/0 – 2/6	ม น ห ย ค อ
2/6 – 3/0	เพิ่มเสียง ว บ ก ป
3/0 – 3/6	เพิ่มเสียง ฟ ต ท ด ล จ ง
3/6 – 4/0	เพิ่มเสียง พ ช ส
อายุ 7 ปีขึ้นไป	เพิ่มเสียง ร

2. พุดเสียงผิดปกติ (voice disorders) หมายถึง การเปล่งเสียงที่ผิดปกติ ไม่เหมาะสมกับเพศ และวัย เช่น ผู้ชายพุดเสียงแหลมเหมือนผู้หญิง เด็กพุดเสียงต่ำ หรือผู้หญิงพุดเสียงต่ำแบบเสียงผู้ชาย หรือการพุดเสียงเบาหรือดังเกินไปอย่างไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือพุดเสียงแตกพร่า แหบ ลมแทรก เสียงขาดเป็นช่วง ๆ พุดเสียงอยู่ในคอ เป็นต้น (สุมาลี ดิจจกิจ, 2554)

การพิจารณาว่าเสียงผิดปกติหรือไม่มาน้อยเพียงใด พิจารณาจากระดับเสียง เด็กจะมีระดับเสียงสูง พอเข้าสู่วัยรุ่นระดับเสียงจะต่ำขึ้น ผู้ชายจะมีระดับเสียงต่ำมากกว่าผู้หญิง ความดังของเสียง ในการพุดแต่ละครั้งความดังของเสียงจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่พุด และขึ้นอยู่กับสถานที่ ลักษณะของห้องที่พุด และจำนวนของผู้ฟังด้วย

คุณภาพของเสียง ปกติคุณภาพของเสียงจะใส ฟังแล้วสบายหู เหมาะสมกับเพศและวัย คุณภาพเสียงที่ผิดปกติ ได้แก่ เสียงห้าว เสียงลมแทรก เสียงแหบ เสียงขึ้นจุก เสียงกระซิบ

3. พุดจังหวะผิดปกติ (fluency disorders) เป็นความผิดปกติเกี่ยวกับความคล่องและจังหวะในการพุด อาการพุดผิดปกติที่พบบ่อย คือ การพุดติดอ่าง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

- พุดซ้ำคำ เช่น “แม่ แม่ แม่ แม่ จะไปไหนต่อ” เป็นการพุดซ้ำ ๆ คำเดิมมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป
- พุดซ้ำเสียงหรือซ้ำพยางค์ เช่น “ม-ม-ม-ม-ไม่ใช่”
- พุดลากเสียง เช่น “สสสสเสื้อของเขา”
- พุดติดแบบไม่มีเสียงออกมา เช่น “.....เปิดประตูให้หน่อย”
- พุดและหยุดอย่างไม่เหมาะสม เช่น “เสื้อของ....เขา”
- พุดและหยุดระหว่างพยางค์ในคำที่ต้องการพุด เช่น “ฉันจะไปโรงพ....ยาบาล”

บางคนจะแสดงพฤติกรรมร่วมอื่นๆ เพื่อขจัดความเครียดและต่อสู้ดิ้นรนที่จะพุดออกมาให้ได้ พฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่

1. ขมวดคิ้ว กระพริบตาถี่ ๆ ไม่มองสบตาคู่สนทนา กระตืบเท้า
2. อาการอ้าปากค้าง เม้มปาก เกร็งที่ปาก ลิ้น คอ และหน้าอก หรือมีอาการสั่นกระตุกที่กล้ามเนื้อบริเวณปาก
3. อาย โกรธ ประหม่า กลัว เครียด คับข้องใจ มีปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมักหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม เนื่องจากการมีประสบการณ์พุดที่ไม่ดี
4. หลีกเลียงคำ หรือสถานการณ์ที่คาดว่าจะพุดติดอ่าง อาจจะไม่พุดจนกว่าจะมั่นใจว่าจะพุดได้คล่อง หรือใช้คำอื่นแทนคำที่ต้องการจะพุด (พรจิต จิตรถเวช, 2550)

สาเหตุของการพุดติดอ่าง

สาเหตุที่แท้จริงของอาการติดอ่างยังไม่แน่ชัด อาจจัดอยู่ในพวกไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริง ส่วนหนึ่งเชื่อว่าอาจเกี่ยวข้องกับพันธุกรรม ขณะเดียวกัน การเรียนรู้วิธีการพุดอย่างผิด ๆ ตั้งแต่เด็กก็มีส่วนที่ทำให้พุดติดอ่างได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น หากอวัยวะที่ใช้สำหรับพุดในตัวเองยังทำงานไม่ประสานกัน แล้วเด็กถูกผู้ใหญ่เร่งรัดให้พุดคำต่าง ๆ มากเกินไป จะทำให้เด็กพุดไม่ชัด พุดซ้ำ ๆ หรือนึกคำศัพท์ไม่ออก ยิ่งหากผู้ใหญ่ตำหนิ จะยิ่งทำให้เด็กเกิดความเครียด ไม่มั่นใจ อาย หลีกเลียงที่จะพุด ซึ่งจะกระตุ้นให้เด็กติดอ่างมากขึ้น

ภาษา (Language)

ภาษา คือ รหัสที่คนในสังคมใช้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ เป็นสิ่งที่แทนความคิดของมนุษย์โดยการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สร้างโดยเจ้าของภาษาที่มีกฎเกณฑ์หรือไวยากรณ์ที่ควบคุมกำหนดการใช้ภาษานั้นๆ สิ่งสำคัญของภาษาคือผู้ส่งภาษาต้องใช้รหัสร่วมกับผู้รับภาษาได้ การสื่อความหมายจึงจะเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ถ้าเด็กออกเสียง “อา คา อา ดา” เราไม่เรียกว่าเป็นภาษา เพราะรหัสที่เด็กแสดงออกมาไม่สามารถใช้เป็น รหัสร่วมในสังคมได้ (สุมาลี ดิจิงกิจ : 2554)

ความผิดปกติของภาษา

ความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา ความบกพร่องด้านความเข้าใจ และการใช้ภาษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. **ความผิดปกติของภาษาช่วงวัยพัฒนา** เป็นความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านภาษา และการพูดในช่วงที่เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง เช่น เด็กเริ่มพูดซ้ำมีลักษณะความบกพร่องที่สังเกตได้ คือ เด็กไม่ค่อยเข้าใจคำพูดของผู้อื่นทำให้ตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นไม่ถูก เริ่มพูดคำที่มีความหมายได้ล่าช้ากว่าเด็กคนอื่นๆ ที่อยู่วัยเดียวกัน พูดได้ไม่สมอายุ สื่อสารกับผู้อื่นด้วยคำพูดไม่ได้ หรือถ้าพูดก็ไม่สามารถเล่าเรื่องต่อเนื่องกันได้ หรือพูดได้ไม่เหมาะสม หรือตรงกับสถานการณ์ที่กำลังพูดอยู่ (สุมาลี ดิจิงกิจ, 2554)

เกณฑ์ที่ใช้ระบุว่ามีเด็กพูดซ้ำ พิจารณาจากอายุที่เด็กเริ่มพูด จำนวนคำศัพท์และประเภทของคำศัพท์ที่เด็กรู้จักและพูดได้ ดังนี้

1) อายุที่แสดงออกให้รู้ว่าฟังเข้าใจภาษาและเริ่มต้นพูด เด็กอายุ 1 ปี ถึง 1 ปี 6 เดือน ที่ยังไม่เข้าใจคำพูดและไม่เริ่มพูดเป็นคำ ๆ เป็นเด็กที่มีความโน้มเอียงที่จะพูดซ้ำ ถ้าอายุ 2 ปี แล้วยังไม่พูดเป็นคำที่มีความหมายถือว่าเด็กนั้นพูดซ้ำผิดปกติ

2) จำนวนคำศัพท์ เด็กอายุ 1 ปี ที่เข้าใจคำพูดน้อยกว่า 10 คำ อายุ 2 ปี รู้จักและพูดน้อยได้น้อยกว่า 200 คำ และอายุ 3 ปี รู้จักและพูดน้อยกว่า 900 คำ เป็นข้อบ่งชี้ว่าพูดซ้ำผิดปกติ

3) ประเภทของคำศัพท์ เด็กอายุ 2-3 ปี จะเข้าใจและพูดคำศัพท์ได้หลากหลาย ได้แก่ คำนาม สรรพนาม กริยา คุณศัพท์ วิเศษณ์ บุพบท สันธาน อุทาน เช่น ชื่อคน สัตว์ สิ่งของ อวัยวะของร่างกาย พืช ผัก ผลไม้ อาหาร สี คำบอกความรู้สึก สถานที่ ทิศทาง เวลา ขนาด จำนวน ระยะทาง เป็นต้น ถ้าเด็กเข้าใจและพูดคำศัพท์ได้เฉพาะบางประเภท หรือมีคำศัพท์แต่ละประเภทน้อยเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น แสดงว่ามีการพูดซ้ำผิดปกติ (รัชณี สุภวัตรจริยากุล, 2550)

เด็กพูดซ้ำมีสาเหตุจากปัญหาต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ประสาทหูพิการ
2. ปัญญาอ่อน
3. สมอพิการ
4. ออทิสติก

5. ขาดการกระตุ้นทางภาษาและการพูดที่เหมาะสม ได้แก่ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เช่น ถูกเลี้ยงในสถานสงเคราะห์ การปล่อยให้เด็กดูโทรทัศน์หรือเล่นคนเดียว มีสภาพที่อยู่แออัด พ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึง เด็กที่ขาดโอกาส เช่น เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้เลี้ยงขาดความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็ก และเด็กที่ถูกเลี้ยงดูอย่างผิด ๆ เช่น ได้รับการดูแลเอาใจมากเกินไป

พฤติกรรมเฉพาะของเด็กที่มีการพัฒนาภาษาและการพูดล่าช้า สรุปได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมเฉพาะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
 - ไม่พูดหรือพูดไม่ชัด ความรุนแรงขึ้นอยู่กับระดับการได้ยิน
 - ไม่ตอบสนองต่อเสียงที่เบากว่าระดับการได้ยินที่มีอยู่
 - ไม่เล่นเสียงตามวัย แต่จะใช้เวลาส่งเสียงไม่เป็นภาษาเพื่อเรียกความสนใจต่อผู้อื่น
 - ใช้ท่าทางในการสื่อความหมาย
 - จ้องหน้าจ้องตากุ່สนทนา
 - มีการแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง
 - ไวต่อการเคลื่อนไหว การมองเห็นและการสัมผัสเกิน
 - การพัฒนาร่างกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ อาจมีอาการก้ำกั้วได้บ้าง
2. พฤติกรรมเฉพาะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - การพัฒนาการทุกด้านช้ากว่าปกติ แต่พัฒนาเป็นไปตามขั้นตอนปกติ และการพัฒนาแต่ละด้านจะอยู่ในระดับอายุสมองที่ใกล้เคียงกัน โดยขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของเด็ก
 - การตอบสนองต่อเสียงไม่สม่ำเสมอ จะตอบสนองเฉพาะเสียงที่ง่าย คั่นเคยและเข้าใจโดยไม่ขึ้นอยู่กับระดับความดังของเสียงที่ยิน
 - ใช้ท่าทางในการสื่อความหมายบ้างแต่จะเริ่มใช้ช้ากว่าปกติ
 - แสดงความรู้สึกลงทางใบหน้าได้แต่ไม่สนใจการแสดงออกทางใบหน้าของผู้อื่นเป็นพิเศษ เพราะไม่เข้าใจ
3. พฤติกรรมเฉพาะของเด็กสมองพิการ (brain damage)
 - ไม่พูด หรือพูดตามได้บ้าง
 - มีปัญหาในการเคลื่อนไหว (motor disturbance)
 - บางรายมีพฤติกรรมเฉพาะ เช่น ขนยู่ไม่ได้อ (hyperactivity) วอกแวกง่าย (distractibility) ทำอะไรซ้ำ ๆ แบบยั้งยั้งตัวเองไม่ได้ (perseveration) ช่วงความสนใจสั้น (short attention span)
 - การตอบสนองต่อเสียง พบว่าเด็กที่มีปัญหาด้านความเข้าใจภาษา (receptive aphasia) จะตอบสนองต่อเสียงไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากได้ยินเสียงทุกเสียงแต่ไม่เข้าใจความหมาย จึงตอบสนอง เฉพาะเสียงที่เขาคุ้นเคยหรือเข้าใจโดยไม่ขึ้นอยู่กับความดังของเสียง ส่วนเด็กที่มีปัญหาการแสดงออกทางภาษา (expressive aphasia) จะตอบสนองต่อเสียงสม่ำเสมอเนื่องจากได้ยินและเข้าใจเสียงทุกเสียงที่ได้ยิน
 - การยืม หัวเราะไม่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ อาจพบว่าเด็กยืมหรือหัวเราะเมื่อเหนื่อย (over fatigue) หรือได้รับการกระตุ้นมากเกินไป (over stimulation)

- การพัฒนาทางอารมณ์จะช้ากว่าวัย (immature emotion) เนื่องจากไม่สามารถสื่อความหมายกับโลกภายนอกได้ โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาด้านความเข้าใจภาษา (receptive aphasia)

4. พฤติกรรมเฉพาะของเด็กออทิสติก

- ไม่พูด (mute) หรือพูดตามแบบไม่มีความหมาย (echolalia) หรืออาจพูดแล้วหยุดไปไม่พูดอีก
- เรียนรู้สิ่งต่างๆ ยากและไม่สามารถนำไปใช้กับเหตุการณ์อื่นๆ ได้
- มักไม่สบตาคู่สนทนา (no eye contact) ไม่แสดงออกทางสีหน้าท่าทาง (mask like face) และไม่สนใจต่อการแสดงออกทางสีหน้าท่าทางของผู้อื่น จึงไม่สามารถรับรู้ทางสังคม (social perception)
- ตอบสนองต่อเสียงไม่สม่ำเสมอ ตอบสนองเฉพาะเสียงที่เขาสนใจโดยไม่ขึ้นอยู่กับความดังของเสียง

5. พฤติกรรมเฉพาะของเด็กที่ขาดการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม (inadequate environment)

เด็กเหล่านี้จะมีการพัฒนาทุกด้านปกติแต่ไม่พูดหรือพูดช้า มักใช้ท่าทางและเสียงที่ไม่มีมีความหมายในการ บอกความต้องการของตัวเอง

2. ภาวะเสียการสื่อความ (Aphasia) เป็นความบกพร่องทางภาษาเนื่องจากการมีพยาธิสภาพของสมองส่วนที่ควบคุมภาษา ทำให้มีปัญหาทางการสื่อความหมาย ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน เช่น เด็กไม่เคยพูดหรือใช้ภาษาเลย หรือเด็กเคยพูดหรือใช้ภาษามาก่อนแต่สูญเสียความสามารถดังกล่าวในเวลาต่อมา เด็กอาจจะเป็น Motor aphasia คือ ไม่อาจจะพูดสื่อความหมายได้ หรือเป็น Sensory aphasia คือ ไม่สามารถเข้าใจภาษาพูดได้

สาเหตุของ Aphasia

1. ความผิดปกติของระบบเส้นเลือดในสมอง (Cerebrovascular Accident - CVA or Stroke) เป็นสาเหตุให้เกิดอะเฟเซียได้บ่อยที่สุดซึ่งทำให้สมองส่วนที่ควบคุมภาษาขาดเลือดไปเลี้ยงและตายไป ภาวะดังกล่าวมีดังนี้

- 1.1 ภาวะการแข็งตัวของหลอดเลือด (Thrombosis)
- 1.2 ภาวะการอุดตันของเส้นเลือด (Embolism)
- 1.3 ภาวะเลือดออกในสมอง (Cerebral hemorrhage)

2. สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่

2.1 การเกิดอุบัติเหตุทางสมอง (Head injury) เช่น ศีรษะได้รับความกระทบกระเทือน จาการชน ถูกตี ถูกแทง เป็นต้น

2.2 การมีโรคในสมอง เช่น เนื้องอกในสมอง ซึ่งจะกดทับเนื้อสมองให้ตายไป สมองอักเสบจากเชื้อไวรัส เป็นต้น

หน่วยที่ 2

หลักการ เทคนิค วิธีการช่วยเหลือ และการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

การสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความคิด ความรู้สึก หรือความต้องการของคนเรานั้น จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อผู้รับและผู้ส่งสารมีความเข้าใจต่อกัน เช่น การสื่อสารภาษาด้วยการพูด ผู้รับต้องฟังผู้พูดได้เข้าใจ และผู้ส่งก็ต้องมีความสามารถในการพูดภาษาเดียวกับผู้ฟัง บุคคลที่มีความต้องการพิเศษมักมีปัญหาเรื่องภาษา และการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ กันการพิจารณาปัญหาที่ต้องวินิจฉัยให้ได้ว่าปัญหาอยู่ที่การส่งหรือการรับสาร

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาษาและการพูด

การพัฒนาภาษาและการพูดจะมีความก้าวหน้าได้ตามปกติหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ (เบญจมาศ พระธานี : 2554) ได้แก่

1. **พัฒนาการด้านร่างกาย** เด็กที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีความพิการทางร่างกาย สามารถเคลื่อนไหวในสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตัวเอง จะมีโอกาสพบปะพูดคุย เพิ่มพูนประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมาก เด็กจึงมีความก้าวหน้าของภาษาและการพูดได้มากกว่าเด็กที่มีสุขภาพอ่อนแอหรือพิการไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย ๆ เด็กเหล่านี้จะต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่จำกัด ขาดความกระตือรือร้นและความสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จึงขาดประสบการณ์และโอกาสในการเรียนรู้ทำให้ความก้าวหน้าของภาษาและการพูดช้าได้ โดยเฉพาะในช่วง 2 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นระยะสำคัญของการพัฒนาภาษาและการพูด ถ้าเด็กมีสุขภาพที่ไม่ดี เจ็บป่วยบ่อย ๆ จะทำให้ความก้าวหน้าด้านนี้หยุดชะงัก หรือช้าได้

2. **เพศ** มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ กับการพัฒนาภาษาหลายด้าน ซึ่งผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พบว่าเด็กหญิงมีการพัฒนาภาษาดีกว่าเด็กชายอาจเป็นเพราะว่าเด็กหญิงจะเลียนแบบบทบาทต่าง ๆ รวมทั้งการพูดจากแม่ ซึ่งส่วนใหญ่แม่จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเลี้ยงดูหรือคลุกคลีกับลูกมากกว่าพ่อ และแม่จะพูดอธิบายสิ่งต่าง ๆ ขณะที่ทำอยู่ (parallel activity) ตลอดเวลา เด็กหญิงจึงมีโอกาสนในการเลียนแบบบทบาทต่าง ๆ และการพูดจากแม่มากกว่าเด็กชาย ซึ่งจะเลียนแบบบทบาทต่าง ๆ จากพ่อ นอกจากนี้การเล่นของเด็กหญิงมีส่วนช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าทางภาษาอีกด้วย เช่น ตุ๊กตา อุปกรณ์การประกอบอาหาร เป็นต้น ขณะเล่นเด็กหญิงจะใช้คำพูดที่เคยได้ยินจากแม่พูดไปด้วย ส่วนของเล่นของเด็กชายมักเป็นพวกที่ไม่ส่งเสริมการพูด เช่น รถยนต์ หุ่นยนต์ เป็นต้น ซึ่งเด็กชายจะเสี่ยงตามเสียงของเล่นมากกว่าเสียงพูด เช่น บินบิน แป้นแป้น ฯลฯ และกิจกรรมการเล่นส่วนใหญ่จะเป็น การแสดงความเป็นผู้ชายหรือใช้กำลัง ได้แก่ การเล่นฟุตบอล การเล่นปืนปาย การต่อสู้ เป็นต้น ซึ่ง กิจกรรมเหล่านี้จะมีโอกาสใช้คำพูดน้อยกว่ากิจกรรมของเด็กหญิง สำหรับผลการศึกษากลุ่มหนึ่งพบว่า เด็กหญิงและเด็กชายมีการพัฒนาภาษาไม่แตกต่างกัน กลุ่มนี้เชื่อว่าความแตกต่างในการเรียนรู้ของเด็กหญิงและเด็กชายมีแนวโน้มจะลดลง โดยเฉพาะเมื่อเด็กอายุมากขึ้น เพราะความเจริญด้านเทคโนโลยีของการสื่อสาร เช่น ความเจริญด้านเทคนิคการเผยแพร่ภาพทางโทรทัศน์ อุปกรณ์การสื่อสาร ต่างๆ การพัฒนารูปแบบการสอนในชั้นเรียน เป็นต้น จะส่งผลให้เด็กมีโอกาสในการเรียนรู้ภาษามากขึ้น และเท่าเทียมกัน

3. **อายุ** การพัฒนาภาษาและการพูดเริ่มต้นที่อายุใกล้เคียงกัน ซึ่งการพัฒนาภาษาจะมีมากขึ้นตามอายุ เพราะเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะมีโอกาสพบปะพูดคุยและเพิ่มพูนประสบการณ์มากขึ้น จึงทำให้มีการพัฒนาภาษาและการพูดเพิ่มขึ้นไปด้วย โดยเฉพาะช่วงที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนจะมีความก้าวหน้าทางภาษาและการพูดขึ้นมาก เพราะเด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. **สติปัญญา** ความสามารถด้านสติปัญญาและการพัฒนาภาษาและการพูด เป็นเรื่องบ่งชี้ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การพัฒนาภาษาและการพูดจะเพิ่มขึ้นตามอายุสมอง เพราะว่าสมองส่วนที่สำคัญที่สุดในการสื่อสารภาษาและสติปัญญาเป็นสมองส่วนเดียวกัน เด็กที่ความจำกัฏการด้านสติปัญญาจึงมีความบกพร่องทางภาษาและการพูดด้วยเสมอ

ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมามีผลโดยตรงต่อการพัฒนาภาษาและการพูดสำหรับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลโดยอ้อม ได้แก่

- สภาพเศรษฐกิจทางสังคม
- ขนาดของครอบครัว
- จำนวนภาษาที่ใช้ในครอบครัว
- อาชีพของพ่อแม่
- ลำดับของการเกิดของเด็ก
- จำนวนเด็กที่เกิดในคราวเดียวกัน (เด็กแฝดหรือเด็กคนเดียว) ฯลฯ

การที่จะเข้าใจถึงผลกระทบของความบกพร่องทางการพูดและภาษาว่า มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาอย่างไรนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาว่า

1. ความเป็นไปได้เสมอที่เด็กที่ออกเสียงได้ รู้คำศัพท์และพูดได้ จะพูดไม่รู้เรื่อง อย่างไรก็ตาม เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษามักมีความบกพร่องทางการพูดด้วย

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา มีจำนวนไม่น้อยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญา สังคม และทางอารมณ์เป็นปกติ

3. แม้ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นว่าขั้นตอนการพัฒนาทางภาษาเป็น อย่างไรก็ตาม เรายังไม่รู้ว่าเด็กเรียนรู้ภาษาได้อย่างไรกันแน่

4. การพูดติดอ่างเกิดขึ้นได้กับเด็กทุกระดับสติปัญญา เด็กบางคนทีติดอ่างอาจพูดติดอ่างไปจนเป็นผู้ใหญ่ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะหยุดติดอ่างเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น หรือก่อนวัยรุ่นเล็กน้อย การพูดติดอ่างส่วนใหญ่จะพบในเด็กและจะพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

5. เด็กที่เพดานโหว่อาจมีหรือไม่มีความบกพร่องทางการพูดก็ได้ ขึ้นอยู่กับขนาดและลักษณะของรอยโหว่เป็นเช่นไร ขึ้นอยู่กับการรักษาทางการแพทย์ และขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยา และการแก้ไขการพูด เป็นต้น

6. ความบกพร่องทางการพูดและภาษาทุกชนิดมักเกิดขึ้นในกลุ่มคนที่มีความสามารถทาง สติปัญญาต่ำ แต่ก็สามารถพบในกลุ่มคนที่มีระดับสติปัญญาสูงได้เช่นกัน

หากพิจารณาแล้วจะพบว่า การพูดและภาษามีผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของเรา ซึ่งความสามารถทางการพูดและภาษานั้นจะมีมากหรือน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กจะได้รับจากสิ่งแวดล้อม ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมนี้เห็นได้ชัดเจน เช่น การที่เด็กมาจากครอบครัวซึ่งอยู่ในสภาพขาดแคลน ห่างไกลจากชุมชน หรืออยู่ในวัฒนธรรมที่ไม่ได้ฝึกใช้ภาษาตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้มีปัญหาเมื่อเริ่มเรียน เพราะขาดภาษา หรือมีความล่าช้าด้านพัฒนาการทางภาษา การพูด ดังนั้น หากเด็กมีความบกพร่องทางการพูดและภาษาแล้ว การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ก็จะไม่ค่อยดีไปด้วย (อรรวรรณ นิมิตสูง : 2551)

การประเมินและการวินิจฉัย

การประเมินผลเด็กที่เข้าข่ายว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการสื่อสารและการวินิจฉัยความบกพร่องเหล่านั้น อาศัยขั้นตอนต่อไปนี้

1. ได้รับอนุญาต/การยินยอมจากผู้ปกครองก่อนที่จะทดสอบเด็ก
2. ศึกษาประวัติต่าง ๆ ของเด็ก เช่น ทะเบียนประวัติความสามารถต่าง ๆ ที่เด็กทำได้และไม่ได้ รวมทั้งประวัติต่างๆ ต่อไปนี้
 - ด้านพัฒนาการ
 - ด้านสุขภาพ
 - ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว
 - ความสามารถทางด้านการเรียน
3. การประเมินความบกพร่องทางการพูดและภาษาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. การประเมินด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถทางด้านสติปัญญา ซึ่งประเมินโดยแบบทดสอบทางจิตวิทยาที่ใช้ชี้แจงความแตกต่างของความสามารถทางด้านการพูด และไม่ใช่วิธีการพูด
5. วินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

การให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

การฝึกพูดมีวัตถุประสงค์ให้ผู้มีปัญหาภาษาและการพูดสามารถสื่อความหมายได้ โดยใช้ความสามารถที่เหลืออยู่อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้สามารถพึ่งตัวเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ในกรณีที่ความผิดปกติมีสาเหตุมาจากความบกพร่องของอวัยวะหรือความพิการทางร่างกาย จำเป็นต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เช่น การผ่าตัดแก้ไขความพิการ หรือความบกพร่องของอวัยวะที่ใช้ในการพูดก่อนการแก้ไข หรือฟื้นฟูสมรรถภาพของการสื่อความหมาย สำหรับในรายที่แก้ไขทางการแพทย์ไม่ได้ หรือไม่มี ความบกพร่องด้านร่างกาย สามารถรับการแก้ไขได้เลย มีวิธีการฝึกหลายวิธีขึ้นอยู่กับปัญหา ดังนี้

การพูดไม่ชัด แก้ไขการพูดโดยฝึกให้เด็กออกเสียงสระ หรือพยัญชนะแต่ละเสียงโดยฝึกให้รู้จักวางอวัยวะที่ใช้ในการพูดให้ถูกต้องตำแหน่ง ฝึกให้รู้จักคุณลักษณะของเสียงแต่ละเสียง และฝึกให้รู้จักฟังเปรียบเทียบเสียงของคำต่าง ๆ การฝึกจะฝึกจากเสียงที่ง่ายไปยาก เช่น ฝึกออกเสียงสระ พยัญชนะก่อน แล้วจึงฝึกในระดับพยางค์ คำ วลี ประโยค สำนวน และฝึกในระดับที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

การพูดเสียงผิดปกติ การฝึกแก้ไขการพูดขึ้นอยู่กับปัญหาของการใช้เสียงที่ไม่เหมาะสม แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีแรกเป็นการที่เส้นเสียงและอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงทำงานมากเกินไป (hyperfunction) ส่วนใหญ่มักเกิดในกรณีที่มีนิสัยการใช้เสียงไม่ถูกต้อง มีหลักการฝึกเสียงคือ ฝึกให้มีความตระหนักรู้ถึงการใช้น้ำเสียงอย่างถูกวิธี โดยหลีกเลี่ยงการใช้เสียงที่ไม่ถูกต้อง เช่น ตะโกนแข่งกับเสียงในสิ่งแวดล้อม พูดเค้นเสียงพูดมากเกินไป ไอหรือกระแอมแรงๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องฝึกฟังแยกเสียงที่ปกติและที่ผิดปกติ และแยกความแตกต่างของลักษณะการใช้เสียงที่ถูกต้องและการใช้เสียงที่ผิด ฝึกใช้ระดับเสียงที่เหมาะสม ฝึกใช้ความดังของเสียงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ฝึกการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ เป็นต้น ส่วนอีกกรณีคือ การที่เส้นเสียงทำงานน้อยเกินไป (hypofunction) จนไม่สามารถปิดหรือเปิดได้ อย่างเหมาะสมในขณะต้องการออกเสียง ต้องฝึกให้เส้นเสียงทำงานอย่างพอดีและเหมาะสม เพื่อให้สามารถเปล่งเสียงดังหรือเบา และมีคุณภาพเสียงตามความต้องการของผู้พูดได้

การพูดติดอ่าง การแก้ไขการพูดติดอ่างขึ้นอยู่กับความรุนแรง อายุ และความวิตกกังวลของแต่ละบุคคล หลักการโดยทั่วไป คือ การปรับพฤติกรรมการพูดโดยฝึกพูดให้คล่องขึ้น พูดออกเสียงอย่างง่าย ๆ ราบเรียบ ไม่สะดุด ไม่เกร็ง หรือด้นรน ให้มีจังหวะการพูดที่เหมาะสม ฝึกให้ผ่อนคลายในขณะพูด สร้างความมั่นใจ ลดความกลัวและความวิตกกังวล โดยผู้ใกล้ชิดให้กำลังใจและเข้าใจปัญหาและร่วมมือการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการฝึก

สำหรับปัญหา **ความผิดปกติด้านภาษา** นั้น วิธีการฝึกขึ้นอยู่กับประเภทและความรุนแรงของความบกพร่องของแต่ละบุคคล การฝึกมีหลักการ คือ ฝึกจากง่ายไปยาก คือ ฝึกความเข้าใจภาษาก่อน แล้วจึงฝึกการใช้ภาษา ฝึกคำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม ฝึกระดับวลี ประโยคง่าย ๆ ก่อนประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้น ในกรณีที่มีปัญหาการสื่อความหมายระดับรุนแรง หรือปัญหาซับซ้อนอาจใช้เทคนิคการเสริมการพูดเพื่อสื่อความหมาย (augmentative communication) หรือใช้วิธีการ เครื่องมือ กลยุทธ์ หรือเทคนิคต่าง ๆ แทนการพูด (alternative communication) ได้ เพื่อให้บุคคลผู้นั้นสามารถฟังตัวเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ใกล้เคียงกับปกติที่สุด (สุมาลี ดิจกิจ : 2554)

หลักในการฝึกพูด

1. คำนึงถึงอารมณ์ และความพร้อมของเด็กในการสอนพูด อารมณ์และความพร้อมของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก ถ้าเด็กหงุดหงิด อารมณ์เสีย หรือร้องไห้ เด็กก็ไม่พร้อมที่จะรับการเรียนรู้ในเรื่องใด ๆ
2. สอนความเข้าใจก่อนสอนการพูด ในการสอนคำศัพท์ต่าง ๆ ฟังระลึกไว้ว่า ความเข้าใจต้องมาก่อนเสมอ ซึ่งจะทราบว่าเด็กเข้าใจคำศัพท์ที่เราสอนได้จากการสังเกตว่า เด็กมองดู ชี้ หยิบ หรือแสดงท่าทางตามที่กำหนดได้ จากนั้นจึงสอนให้พูดคำศัพท์นั้น ๆ
3. ให้โอกาสเด็กได้เปล่งเสียงออกมาบ้าง ขณะที่พูดกับเด็ก ผู้สอนควรเว้นระยะให้เด็กตอบบ้าง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสคิดที่จะออกเสียง อย่ารีบแย่งเด็กพูด และแม้ว่าเด็กจะออกเสียงไม่เป็นคำ พยายามเดาว่าเด็กพูดอะไร และพูดตอบในเรื่องนั้น เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในการเปล่งเสียง ในกรณีที่เด็กเริ่มแสดงการเบื่อหน่าย

ควรหยุดการฝึกไว้ก่อน เพราะถ้าเราให้เด็กออกเสียงมากเกินไป จะทำให้เด็กไม่ต้องการส่งเสียงกับผู้ฝึกในครั้งต่อไป

4. สอนพูดคำเดียว และเลือกคำที่ออกเสียงได้ง่ายก่อน ในการสอนพูดควรเริ่มจากการสอนคำเดียว ๆ และมองเห็นรูปปากได้ชัดเจน เพื่อให้เด็กสามารถมองเห็นและเลียนแบบได้ จะช่วยให้ออกเสียงได้ง่ายขึ้น เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง พยัญชนะ ม ได้แก่ แม่ ม้า หมา เสียงพยัญชนะ ป ได้แก่ ปู ปลา ปาก เสียงพยัญชนะ ว ได้แก่ วัว หวี เป็นต้น

5. สอนเด็กให้พูดโดยใช้คำนามที่มองเห็นเป็นรูปธรรม จดจำได้ง่าย ค้นเคยและอยู่ใกล้ตัวเด็ก จะทำให้เด็กรับรู้ เข้าใจ และเรียนรู้ได้ดี ต่อมาจึงสอนให้พูดคำกิริยาง่าย ๆ พร้อมทั้งสอนให้เด็กปฏิบัติตามไปด้วย รวมทั้งสอนร่วมไปกับการทำกิจวัตรในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงคำกับประสบการณ์ และนำไปใช้ในเหตุการณ์จริงได้ต่อไป

6. ผู้ฝึกเป็นแบบอย่างในการพูดที่ดี เนื่องจากขณะที่เด็กพูด เด็กจะลอกเลียนแบบจากผู้พูด ผู้ฝึกจะต้องพูดให้ชัดเจนและถูกต้อง ถ้าพบว่าเด็กพูดไม่ชัดไม่ควรแสดงความเอ็นดูหรือพูดไม่ชัดตามเด็ก เพราะจะทำให้เด็กพูดไม่ชัดและติดไปจนโต แต่ไม่จำเป็นต้องเคี่ยวเข็ญให้เด็กพูดชัดในขณะนั้น เพราะเด็กไม่สามารถพูดให้ชัดได้ในทันที เนื่องจากยังขาดทักษะการเคลื่อนไหวของ ปาก ลิ้น ในการออกเสียง ควรรอให้เด็กสามารถพูดสื่อสารให้ได้มากพอก่อน เพราะการรีบแก้ไขให้เด็กพูดชัด หรือตำหนิเด็กบ่อย ๆ จะทำให้เด็กโกรธและอาจหยุดพูดไป

เครื่องมือและอุปกรณ์การสอน

เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนเพื่อแก้ไขการพูด ได้แก่

1. กระดาษ
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. บัตรคำ
4. เครื่องฝึกจังหวะการพูด
5. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

เทคนิคการช่วยเหลือในการฝึกพูด

เมื่อเด็กมีความเข้าใจ จึงเริ่มสอนพูด โดยใช้เทคนิคช่วยให้เด็กสามารถนึกคำตอบได้ ดังนี้

1. การพูดตาม โดยในระยะแรกผู้สอนจะเป็นผู้ถามตอบเอง หลังจากนั้นจึงเป็นผู้สอนถามเด็ก แล้วตอบนำให้เด็กตอบตาม

ตัวอย่าง ขั้นที่ 1 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนตอบ “หมา”

 ขั้นที่ 2 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนตอบ “หมา” เด็กพูดตาม “หมา”

2. การพูดต่อคำ โดยผู้สอนถามแล้วตอบนำทั้งคำ แล้วกระตุ้นให้เด็กตอบตาม หลังจากนั้นจึงถามซ้ำ แล้วตอบคำแรกนำ เว้นช่วงให้เด็กพูดต่อคำให้สมบูรณ์

ตัวอย่าง ขั้นที่ 1 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนตอบนำ “แตงโม” เด็กพูดตาม “แตงโม”
 ขั้นที่ 2 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนตอบนำคำแรก “แตง...” เว้นระยะให้เด็กตอบ
 “...โม”

(หมายเหตุ เทคนิคนี้ใช้ได้เฉพาะกับการพูดคำที่มี 2 พยางค์ขึ้นไป)

3. การพูดต่อเสียง โดยผู้สอนถามแล้วตอบนำทั้งคำ แล้วกระตุ้นให้เด็กตอบตาม หลังจากนั้นจึงถามซ้ำ แล้วทำเสียงของคำตอบนำ เว้นระยะให้เด็กต่อเสียงให้เป็นคำที่สมบูรณ์

ตัวอย่าง ขั้นที่ 1 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนตอบนำ “หมา” เด็กพูดตาม “หมา”
 ขั้นที่ 2 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนทำเสียงตอบนำเสียง “อืม” (ลากเสียง)
 เว้นระยะ ให้เด็กต่อเสียงเป็นคำ “หมา”

(หมายเหตุ เทคนิคนี้ใช้ได้เฉพาะคำที่สามารถลากเสียงพยัญชนะต้นของคำแรกได้)

4. การเตาจากรูปปาก โดยผู้สอนถามแล้วตอบนำในขณะที่เด็กมองปากผู้สอน หลังจากนั้นจึงถามซ้ำ แล้วทำรูปปากให้เด็กดู โดยไม่ออกเสียง เว้นระยะให้เด็กตอบ

ตัวอย่าง ขั้นที่ 1 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนตอบนำ “ว้าว” เด็กพูดตาม “ว้าว”
 ขั้นที่ 2 ผู้สอนถาม “นี่อะไร” ผู้สอนทำปากจูขณะที่เด็กมองปาก เว้นระยะ
 ให้เด็กตอบ “ว้าว”

ลำดับขั้นตอนของการกระตุ้นให้เด็กพูดตอบได้เอง จะเริ่มต้นจากข้อ 1 ไป จนถึงข้อ 4 ตามลำดับ การสอนขึ้นกับระดับความสามารถของเด็ก ถ้าเด็กไม่สามารถทำได้ในข้อใด ให้ย้อนกลับไปสอนยังข้อ ก่อนหน้าที่เด็กสามารถทำได้ จนเด็กสามารถพูดตอบได้เองโดยไม่ต้องมีการนำใด ๆ

(สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข : 2552)

เทคนิคการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ภาษาพูด

ผู้ใหญ่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษาพูดได้อย่างง่ายขึ้นโดย

สังเกตว่าเด็กพยายามที่จะสื่อความหมายกับผู้ใหญ่ และแน่ใจว่ามีการตอบสนองต่อเด็กอย่างชัดเจน และเหมาะสมทุกครั้ง

เปลี่ยนความสนใจและสิ่งที่จะสอนตามเด็กมากกว่าจะยึดมั่นที่จะทำในสิ่งที่คุณต้องการ

ถ้าเด็กไม่กระตือรือร้นในการเรียนรู้การพูด กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่น่าสนใจ แต่เปลี่ยนไปสอนสิ่งที่เด็กสนใจตามเด็กและเมื่อเด็กสามารถร่วมสนุกได้ หรือเริ่มร่วมเล่นแล้ว ควรร่วมในการสนทนาทุกครั้ง ให้อยู่ที่จุดเท่าที่จะทำได้ในสถานการณ์ต่างๆ

เทคนิคที่ช่วยส่งเสริมการพูด คือ

- ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เด็กทำเป็นประจำ การเรียนรู้ภาษาระยะแรกเกิดจากการทำกิจกรรมที่คุ้นเคยซ้ำ ๆ เป็นประจำ รวมถึงการมีส่วนร่วมและการพลัดกันเล่น เช่น การเล่นจ๊ะเอ๋ การพูดสวัสดีกับคนในครอบครัว เป็นต้น

- พูดอธิบายในสิ่งที่เด็กทำ (parallel talk) ใช้การพูดเป็นคำ วลีและประโยคง่าย ๆ
- พูดอธิบายสิ่งที่ผู้ใหญ่กำลังทำ (self talk) ตามระดับของภาษาของแต่ละคน
- สนับสนุนการพูดของเด็ก ให้ความสนใจและตอบสนองต่อสิ่งที่เด็กกำลังพูด
- การชวนสนทนาโต้ตอบในสิ่งที่เด็กกำลังทำอยู่
- ผู้สอนอย่าพูดมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กมีโอกาสน้อยลงในการพูดน้อยลง
- พูดช้าและชัดเจน จะทำให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น
- ใช้คำพูดง่าย ๆ ในการอธิบายสิ่งของ และกิจกรรมที่เด็กทำอยู่ในชีวิตประจำวัน
- อย่าใช้คำถามหรือคำสั่งมากเกินไป
- เลือกระดับภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก
- เลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจมาก ๆ มาสอนก่อน
- ถ้าเด็กไม่สนใจทำกิจกรรมหรือไม่สามารถนั่งเล่นเกมได้ ควรจะเปลี่ยนกิจกรรมเป็นสิ่งที่เด็กชอบหรือเปลี่ยนเป็นกิจกรรมที่ง่ายขึ้น
- พยายามกระตุ้นให้เกิดการพูดคำแรกจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันโดยไม่บังคับ
- ต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูหลักหรือผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การเล่นและการสอนพูด
- หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือการบังคับให้เด็กพูด ให้ค่อย ๆ ฝึกอย่างเป็นธรรมชาติ
- ต้องฝึกให้เด็กเข้าใจก่อนจึงสอนให้พูด
- เน้นการใช้ประสาทสัมผัสทุกด้าน ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น และการลิ้มรสในการสอนพูด เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำ
- สอนพูดโดยใช้ภาษาหนึ่งภาษาใดเป็นหลัก ไม่ควรสอนหลาย ๆ ภาษาในเด็กที่พัฒนาภาษาและการพูดล่าช้า

เด็กต้องการโอกาสมากในการเข้าร่วมการสนทนา และต้องการตอบสนอง ความสนใจ ผู้ใหญ่สามารถช่วยเหลือให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีโอกาสใช้ท่าทาง การทำเสียง การพูดเป็นประจำ หรือประโยค เด็กจะเรียนรู้การพูดผ่านการสนทนา ความสัมพันธ์ในการสนทนาระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ (เบญจมาศ พระธานี : 2554)

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

การศึกษาของเด็กในวัยเรียน ครูที่มีการสังเกต จะทำการส่งต่อเด็กที่มีทักษะการสื่อความหมายที่ไม่ดี ไปรับความช่วยเหลือพิเศษ เมื่อเด็กถูกคัดแยกว่ามีความบกพร่องทางการพูดหรือภาษา และได้รับการบริการพิเศษ จากนักแก้ไขการพูดแล้ว ครูควรทำงานและให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับนักแก้ไขการพูด นักแก้ไขการพูด สามารถให้การแนะแนวและคำแนะนำที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงไปใช้ในชั้นเรียนปกติ ตัวอย่างเช่น นักแก้ไขการพูดอาจจะแนะนำหนทางที่ครูสามารถเพิ่มพูนภาษาพูดของเด็กคือการเป็นผู้ฟังที่สนใจ ให้โอกาสเด็กได้พูดถึงสิ่งที่สนใจมากขึ้น ถามคำถามปลายเปิดที่สนับสนุนให้เด็กพูดคุยกมากขึ้น นักแก้ไขการพูดและครูสามารถทำการสอนเป็นคณะในหน่วยการเรียนรู้เฉพาะซึ่งบูรณาการการเรียนการสอน ภาษาเข้าไปในหลักสูตรปกติ ตัวอย่างเช่น หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนซึ่งอาจจะได้ผลลัพธ์เป็นรายงานการเขียนเรื่องสั้นของเด็ก การส่งจดหมายถึงบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การอภิปรายโดยคณะวิทยากรหรือการโต้เถียง เป็นต้น

หลักการสอน

ครูสามารถปรับปรุงการสอนของตนเองและปรับสิ่งแวดล้อมทางภาษาในชั้นเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาได้โดยใช้หลักการและวิธีการสอน ดังนี้

1. พูดให้ช้าลง
2. จัดสิ่งแวดล้อมการสื่อความหมายที่ผ่อนคลาย โดยใช้การหยุดเป็นช่วงสั้น ๆ ระหว่างการโต้ตอบ
3. จัดรูปแบบของภาษาที่ดีด้วยการปรับให้ง่ายและเหมาะสม
4. ยอมรับสิ่งที่เด็กต้องพูดมากกว่าพูดอย่างไร โดยเฉพาะเด็กติดอ่าง
5. จัดวางหลักการสนทนาที่ดี โดยที่ไม่มีการขัดการสนทนา จะเป็นการสลับการพูด
6. ฟังนักเรียนพูดอย่างเอาใจใส่
7. จัดให้มีครูสอนพิเศษ
8. ให้การชมเชยแก่เด็กสำหรับความพยายาม
9. ประเมินผลงานจากผลลัพธ์ไม่ใช่ระดับการเรียนรู้เฉพาะ
10. จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อว่าเด็กจะสามารถทำได้ดี อย่างน้อยก็บางงานในหลายวิชา ของ

ภาคเรียนหรือของปีการศึกษา

ลักษณะการจัดการเรียนการสอน

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ควรเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติมากที่สุดเท่าที่จะมากได้
2. หลักสูตรที่ใช้ คือ หลักสูตรปกติ
3. อาจปรับกิจกรรมพิเศษในหลักสูตรเป็นการสอนเพื่อแก้ไขการพูดโดยครูประจำชั้นในกรณีที่เด็ก

มีความผิดปกติไม่มากนัก และมีครูเดินสอนซึ่งมีความชำนาญในการสอนเพื่อแก้ไขการพูดเวียนมาสอนเด็ก ในกรณีที่เด็กมีความผิดปกติรุนแรง

4. การแก้ไขการพูดควรให้บริการแก่เด็กเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ตั้งแต่เริ่มค้นพบความผิดปกติ ก่อนที่ความผิดปกตินั้นจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น

5. การแก้ไขการพูดควรให้บริการควบคู่กันไปกับการศึกษาปกติในโรงเรียน

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนโดยทั่วไปเหมือนกับของเด็กปกติ โดยครูปรับให้เหมาะสมกับกิจกรรมการสอน เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดหรือภาษา หนังสือเกี่ยวกับวรรณคดีสำหรับเด็กอาจจะเป็นหนังสืออ่านง่าย นิทาน หนังสือเล่มใหญ่ เหมาะสำหรับการสอนภาษาและการพูดของเด็ก เกมต่าง ๆ ที่อาจใช้บัตรคำหรือภาพ ประกอบการเล่นบัตรคำ และภาพควรจะมีขนาดและสีสันที่เหมาะสม ปลอดภัย และดึงดูดใจเด็ก เป็นต้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ระดับชั้นเรียน และระดับความสามารถของเด็ก

การให้ความช่วยเหลือและสิ่งอำนวยความสะดวก

โรงเรียนควรจัดให้มีตารางเวลาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดหรือภาษาได้ฝึกพูด แก้ไขการพูดที่บกพร่องกับนักแก้ไขการพูด ส่งครูเข้าอบรมวิธีการสอนเด็กประเภทนี้ จัดสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและรอบบริเวณโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมร่วมหลักสูตรที่สนับสนุนการพูดและการใช้ภาษาของเด็ก

บรรยากาศในการสอน

1. ห้องเรียนหรือสถานที่สอนพูดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาควรเงียบ ไม่มีเสียงรบกวน ทั้งต้องไม่พลุกพล่าน เพราะจะทำให้สมาธิของผู้สอนและเด็กที่รับการฝึกเสียไป
2. แสงสว่างต้องมีพอ จะช่วยลดความเครียดของเด็กลงไปได้ อากาศถ่ายเทได้ดี มีแสงสว่าง

การประเมินผลการเรียน

เนื่องจากการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาใช้หลักสูตรปกติ จึงประเมินผลตามระเบียบการประเมินผลตามหลักสูตร โดยเน้นการประเมินผลที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, สุวพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ, 2549) การกระทำ การแสดงออกของเด็กหลาย ๆ ด้าน ตามสภาพความเป็นจริง มีการใช้ข้อมูลและวิธีการที่หลากหลายในการประเมิน เช่น การสังเกต การตรวจงาน และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น

กรณีศึกษา

แม่ครับ...ผมพูดติดอ่าง

บุมเป็นเด็กชายอายุ 7 ปี เริ่มพูดติดอ่างตั้งแต่อายุ 4 ปี ระยะหลังเริ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ คุณพ่อคุณแม่สังเกตเห็นว่าบุมมักจะพูดติดอ่าง เวลาตื่นตื่นหรือรีบ ๆ พูด นอกจากนี้ที่บ้านจะมีคุณอาคนหนึ่ง ชอบล้อเลียนและหัวเราะเป็นประจำ คุณพ่อคุณแม่เคยเตือนแล้วคุณอาก็ยังไม่ให้ความร่วมมือ แต่ปัญหาใหญ่ที่สุดก็คือเหตุการณ์ที่โรงเรียนเมื่อ 1 สัปดาห์ก่อน โดยบุมต้องพูดรายงานหน้าชั้นให้เพื่อน ๆ และคุณครูฟัง บุมตื่นตื่นมากยิ่งทำให้พูดติดอ่างมากกว่าปกติ จนเพื่อน ๆ หัวเราะกันทั้งห้อง บุมอายเพื่อน ๆ มาก และไม่มั่นใจในการพูดในที่สาธารณะอีกต่อไป คุณพ่อคุณแม่จึงพาบุมไปพบแพทย์ ขณะนี้บุมก็กำลังฝึกพูด ฝึกออกเสียงใหม่เพื่อให้พูดติดน้อยลง

โดยทั่วไปแล้วเด็ก อายุ 2 - 5 ปี อาจมีการพูดติดอ่างเหมือนบุมได้บ้าง ถือเป็นปกติ แต่ต้องพิจารณาลักษณะของการพูดติดอ่างด้วยนะครับ ลักษณะการพูดติดแบบซ้ำคำ เช่น “ไม่...ไม่...ไม่เอา” หาก เป็นในเด็กอายุน้อยกว่า 4 ปี และพูดติดไม่เกินร้อยละ 80 ของคำพูดทั้งหมด ก็ถือว่าพอรับได้ แต่หากเป็นการพูดติดอ่างที่ผิดปกติเช่นพูด “อะ...อะ...อะ...อ่าน” แม้ว่าอายุน้อยกว่า 4 ปี ก็ควรได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญครับ สิ่งสำคัญที่สุดไม่ว่าเป็นจะการที่เด็กพูดไม่ชัดหรือพูดติดอ่างดังกรณีของบุม ไม่ควรดูว่า ลงโทษ หรือล้อเลียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยเด็ดขาดครับ เพราะจะยิ่งทำให้เด็กเครียด มีอาการมากขึ้นและที่สำคัญที่สุดคืออาจสูญเสียความมั่นใจในการพูดของตัวเองไปเลยก็เป็นได้

ขอขอบคุณ ข้อมูลจากโรงพยาบาลกรุงเทพ

เรื่อง : แม่ครับ...ผมพูดติดอ่าง

น.พ. กมล แสงทองศรีกมล กุมารแพทย์ จิตแพทย์เด็ก

และวัยรุ่น kamolss@hotmail.com

ตัวอย่างปัญหาทางภาษาและการพูดที่พบในเด็กออทิสติก

รายที่ 1 แก้วอายุ 4 ปี แก้วเป็นเด็กที่ตื่นกลัวง่าย มีหลายสิ่งที่ทำให้แก้วกลัวทั้งที่ของสิ่งนั้นไม่น่ากลัว เช่น ภูเขา ลำลี เป็นต้น เมื่อเห็นสิ่งเหล่านี้แก้วจะกรีดร้องและไม่ฟังผู้อื่น นักแก้ไขการพูดประเมินความสามารถทางภาษาและการพูดพบว่า ความสามารถด้านความเข้าใจภาษาของแก้วเท่ากับเด็กอายุ 3 ปี 3 เดือน และความสามารถในการแสดงออกทางภาษาเท่ากับเด็กอายุ 3 ปี โดยถ้าคนทั่วไปได้คุยกับแก้วจะเข้าใจว่าแก้วเป็นเด็กที่เก่ง เพราะแก้วรู้จักพยัญชนะไทยทั้ง 44 ตัว ท่อง A-Z ได้ บอกตัวเลขได้ถูกต้อง นอกจากนี้ แก้วยังแสดงความสามารถถึงความรอบรู้ด้านวิชาการ ได้แก่ อธิบายลักษณะของสัตว์ต่าง ๆ ได้ดี เช่น กบเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ มี 4 เท้า ชอบกินแมลง กบมีรูปร่างคล้ายคางคก หลังจากที่นักแก้ไขการพูดยื่นภาพ “กบ” เพื่อให้เด็กตอบคำถามว่า “ตัวอะไร” แก้วสามารถต่อเลโก้เป็นบ้าน เป็นรถถังได้สวยงาม แต่เมื่อแก้วอยู่ในกลุ่มเพื่อน แก้วไม่สามารถเป็นผู้เริ่มต้นการสนทนา และไม่รู้จักรวธิชวนเพื่อนให้ไปเล่นด้วยกัน เวลาแก้วพูดกับเพื่อน ๆ จะพูดถึงตัวเลข และพยัญชนะต่าง ๆ

รายที่ 2 จุกอายุ 4 ปี ชน ไม่อยู่นิ่ง มีพัฒนาการทางภาษาและการพูดล่าช้า ยังไม่ทำตามคำสั่งง่าย ๆ และไม่ตอบคำถาม “อะไร” แต่พูดตามโฆษณาในโทรทัศน์ เช่น เห็น ภาพ “หม้อ” เด็กจะตอบ “โตชิบา นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” เห็นภาพ “รถ” เด็กจะตอบว่า “ทุกชีวิตปลอดภัยในวอลโว่” เด็กชอบหนังสือและคอมพิวเตอร์มาก จุกจะทำร้ายตนเองเมื่อไม่พอใจ ส่งเสียงกรีด ไม่เล่นกับผู้อื่น แสดงความต้องการโดยการจุมมือผู้ใกล้ชิดให้หยิบสิ่งของให้ แต่ไม่มองสบตา

รายที่ 3 โก๊ะ อายุ 4 ปี ค่อนข้างเฉื่อย ไม่สนใจของเล่น ไม่สนใจผู้อื่น ต้องการอะไรจะใช้วิธีดึงมือผู้เลี้ยงดู ไม่มองสบตา ยังไม่พูด ไม่เล่นเสียง ไม่เลียนแบบ และทำตามคำสั่งไม่ได้ ชอบเล่นของเล่นหรือมองอะไรที่หมุนได้ เช่น ยกจักรยานให้หงายท้องแล้วหมุนล้อดู มีปัญหาการนอน

จากข้อมูลของเด็กออทิสติกทั้งสามรายพบว่า เด็กทั้งสามคนมีความบกพร่องของพัฒนาการทั้งด้านสังคม ด้านภาษาและการพูด ด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ซึ่งความบกพร่องเหล่านี้ จะมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงขั้นรุนแรง เห็นได้ว่าความบกพร่องของพัฒนาการทางด้านสังคมและภาษาของแก้วอยู่ในระดับปานกลาง แต่แก้วมีความบกพร่องของพฤติกรรมและอารมณ์อยู่ในระดับรุนแรง ขณะที่จุกมีความบกพร่องของพัฒนาการทางสังคม ด้านภาษาและการพูดอยู่ในระดับค่อนข้างรุนแรง ปัญหาด้านพฤติกรรม และอารมณ์อยู่ในระดับรุนแรง ส่วนโก๊ะมีความบกพร่องของพัฒนาการทั้งสามด้านอยู่ในระดับรุนแรง

เมื่อพิจารณาถึงความผิดปกติทางภาษาและการพูดของเด็กทั้งสามพบว่ามีลักษณะของความผิดปกติที่แตกต่างกัน โดยนักแก้ไขการพูดแบ่งลักษณะของความผิดปกติด้านภาษาและการพูดที่พบในเด็กออทิสติกแบ่งได้เป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความเข้าใจภาษา
2. ด้านการแสดงออกทางภาษา

ตัวอย่างกิจกรรมการแก้ไขเรื่องปัญหาด้านความเข้าใจภาษา

เอกอายุ 2 ปี 5 เดือน ชนไม่อยู่นิ่ง ยังไม่พูดเป็นคำมีความหมาย มองสบตาน้อยมาก เมื่อต้องการอะไร จะใช้วิธีจูงมือผู้ปกครองให้ไปหยิบ แต่ไม่มีการมองสบตากับผู้เฝ้าขอความช่วยเหลือ เด็กเลียนแบบท่าทางตามที่สอนได้ แต่ไม่ทำตามคำสั่ง และไม่รู้จักชื่อตนเอง

เป้าหมาย : ให้เด็กเข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ หรือย้ำความเข้าใจคำศัพท์
: เพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อกิจกรรมและตอบสนองได้อย่างถูกต้อง
: ให้มีความยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้เงื่อนไข กฎเกณฑ์ของสังคมได้

กิจกรรม ทำท่าทางเคลื่อนไหวตามคำสั่ง

วัตถุประสงค์ ให้เด็กรู้จักคำกริยา สามารถทำท่าทาง และการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามคำสั่งได้ถูกต้อง

วิธีการ ผู้ฝึกและเด็กนั่งหันหน้าเข้าหากัน

ตัวอย่างท่าทางที่ใช้ในการฝึก “ตบมือ”

1. ดึงความสนใจของเด็กให้เด็กมองผู้ฝึก เมื่อเด็กมอง ผู้ฝึกพูด “(ชื่อเด็ก)..ตบมือ” ถ้าเด็กทำได้ก็ให้รางวัลทันที
2. ถ้าเด็กยังไม่เข้าใจว่าผู้ฝึกให้ทำอะไร ให้ผู้ฝึกช่วยโดยการแตะข้อศอกทั้ง 2 ข้างของเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กตบมือ ขณะพูด “ตบมือ” ให้รางวัลทุกครั้งที่เด็กพยายามตบมือด้วยตนเอง แล้วค่อย ๆ ลดการช่วยลง

ตัวอย่างกิจกรรมที่นำเกมมาใช้ในการสอน

เป้าหมาย : เพื่อให้เด็กเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
: เพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อกิจกรรมและตอบสนองได้อย่างถูกต้อง
: ให้เด็กมีความยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้เงื่อนไข กฎเกณฑ์ของสังคมได้

กิจกรรมที่ 2 วึ่งไล่จับ

วัตถุประสงค์ ให้เด็กรู้จักการสลับบทบาทเมื่อเล่นกับผู้อื่น วิธีการ สมาชิกในครอบครัว และเด็ก

- วิธีการ**
1. สมาชิกในครอบครัวที่จะเล่นกับเด็ก ยืนอยู่ข้างหน้าของเด็ก
 2. กำหนดให้แม่เป็นผู้กำกับเด็ก โดยให้แม่ยืนข้างหลังเด็ก และจับข้อศอกทั้งสองข้างของเด็กไว้ โดยแม่ต้องโน้มตัวไปข้างหน้าเพื่อสบตาเด็ก
 3. แม่พูดกับเด็กว่า “ถ้าแม่นับ 1 2 3 เอกต้องวิ่งนะ”
 4. แม่เริ่มนับและพูด “1 2 3 เอกวิ่ง” พร้อมกับดันตัวของเด็กไปข้างหน้าเพื่อไล่จับคนอื่น
 5. ถ้าเด็กไม่วิ่ง หรือไม่เข้าใจ แม่ต้องจับตัวเด็ก และพาเด็กวิ่งไล่จับผู้อื่น
 6. สลับให้คนที่ถูกจับ เป็นผู้ไล่จับบ้าง ให้ฟังคำสั่งเช่นเดียวกัน และแม่เป็นคนพาเด็กหนี ในกรณีที่เด็กวิ่งหนีไม่เป็น
 7. ทำซ้ำ ๆ จนกว่าเด็กจะเล่นเองเป็น

สรุปสาระสำคัญ

สาเหตุของความบกพร่องทางการพูดและภาษา

1. ความผิดปกติของร่างกาย เช่น โครงสร้าง ระบบประสาท สติปัญญาต่างจากคนทั่วไป หรือป่วยเป็นโรคต่าง ๆ
2. การสื่อความหมายบกพร่อง ทั้ง ๆ ที่ร่างกายปกติ แต่เกิดจากการเรียนรู้ทางภาษาที่ไม่ถูกต้องจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

การช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการพูด

การฝึกพูดและการแก้ไขการพูด จะช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาสามารถสื่อสารกับผู้อื่นด้วยตนเองได้ โดยใช้ความสามารถที่เหลืออยู่อย่างเต็มศักยภาพ ในบางรายความบกพร่อง เกิดจากความผิดปกติของร่างกายหรือเกิดจากความพิการทางร่างกาย ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญก่อนการฝึกพูดหรือการแก้ไขการพูด เช่น ปากแหว่งเพดานโหว่ นอกจากนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ก็มีส่วนในการช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการพูดด้วย โดยการให้ความสนใจ และสนองตอบต่อคำพูดของเด็ก ไม่ล้อเลียน และเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูดและการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้สอนพูดกับลูกตั้งแต่เล็ก ส่งเสริมให้เด็กได้สื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ สื่อสารกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ในด้านการแสดงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของเด็กที่มีต่อเด็กอื่น และใช้เวลาและกิจกรรมในการฝึกให้เด็กใช้ภาษาให้เร็วที่สุด
- 2) การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทางด้านภาษา โดยใช้เกม การเล่น การเล่นเสียง การเลียนเสียง การฝึกตั้งคำถาม ฝึกผสมคำให้มีความหมายโดยเริ่มจาก 2 พยางค์แล้วค่อย ๆ เพิ่มพยางค์ จนเป็นประโยคที่มีความหมาย รวมถึงการฝึกความแข็งแรงของอวัยวะในการพูด เช่น ฝึกการเป่า การดูด การกลืน การแลบลิ้น เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพูดและการใช้ภาษาให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ครูสามารถเลือกหรือปรับใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ/ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน รวมทั้งจัดให้เด็กได้รับการฝึกพูดเพื่อแก้ไขความบกพร่องและพัฒนาการพูดและการใช้ภาษาเพื่อช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

การวัดและประเมินผล

ประเมินผลตามหลักสูตร โดยเน้นการประเมินผลที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ และสภาพจริงที่เด็กทำได้ มีการใช้ข้อมูลและวิธีการที่หลากหลายในการประเมิน

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่ต้องศึกษา

สำหรับผู้ศึกษาข้อมูลบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา นอกจากหนังสือ ชุดการศึกษาด้วยตนเองแล้ว ผู้ศึกษาเองนั้นควรหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ในเรื่องของลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา วิธีการช่วยเหลือและการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เพราะปัจจุบันการศึกษาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ไปมาก ผู้ศึกษาจึงควรหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ แหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่ต้องศึกษา เช่น

1. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551
2. เว็บไซต์ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
<http://special.obec.go.th/special>
3. เว็บไซต์ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
www.rss.mahidol.ac.th
4. เว็บไซต์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์สื่อความหมายและความผิดปกติของการสื่อความหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล
http://med.mahidol.ac.th/commdis/th/departement/management_structure_th
5. เว็บไซต์ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์
www.yuwaprasart.com
6. เว็บไซต์ สถาบันราชานุกูล
www.rajanukul.com

ซึ่งหนังสือและเว็บไซต์เหล่านี้จะสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ดังนี้

ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่อง
การจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน
การฟื้นฟูสมรรถภาพ
หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

หนังสือที่น่าสนใจเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

ชื่อหนังสือ คู่มือการฝึกพูดเบื้องต้น

ผู้เขียน สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2552

รายละเอียด: หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่เป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถฝึกพูดเบื้องต้นให้กับเด็กที่มีปัญหาทางพัฒนาการทางภาษา เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาในการเรียนรู้ในระดับที่ซับซ้อนต่อไป

บรรณานุกรม

- ดารณี ศักดิ์สิริผล. (2552). *วิธีสอนพูด*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์ สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา เกษมโกสินทร์. (2547). *ปัญหาทางภาษาและการพูดที่พบในเด็กออทิสติกและวิธีแก้ไขใน : ลินดา ปั่นทอง. ความรู้ในเรื่องการฝึกพูดสำหรับเด็กออทิสติก*. เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เบญจมาศ พระธานี. (2538). *ความผิดปกติทางการพูดและภาษา*. ขอนแก่น : ภาควิชาโสต ศอ นาสิกวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เบญจมาศ พระธานี. (2554). *ออทิสซึม: การสอนพูดและการรักษาบำบัด แบบสหสาขาวิทยาการ*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *การกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา พ.ศ. 2552*.
- ปริญญ์ หลวงพิทักษ์ชุมพล. (2545). *เด็กเริ่มหัดพูดช้า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, สุวพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ. (2549). *การวินิจฉัยคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลินดา ปั่นทอง. (2550). *การพูดไม่ชัด*. ชุดเผยแพร่ความรู้ความผิดปกติของการสื่อความหมาย สมาคมโสตสัมผัสวิทยาและการแก้ไขการพูดแห่งประเทศไทย.
- สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *คู่มือการฝึกพูดเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุมาลี จงดีกิจ. (2554). *การแก้ไขความผิดปกติของการสื่อความหมาย*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับพิเศษ 60 ปี 60 คำ ศรีนครินทรวิโรฒ. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พลัสลิซซิ่ง จำกัด.
- อรรธรณ นิมิตลึง. (2551). *การศึกษาพิเศษแบบเรียนรวม*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรนุช ลิ้มตศิริ. (2553). *การสอนเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แบบทดสอบท้ายบท ชุดเอกสารศึกษด้วยตนเอง
วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่ม 12
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

1. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
 - ก. บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด
 - ข. บุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจการใช้ภาษาพูด
 - ค. บุคคลที่มีความบกพร่องในการเขียนหรือระบบสัญญาณอื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร
 - ง. บุคคลที่มีความบกพร่องในการยับยั้งในการพูด
2. ข้อใดคือการพูด
 - ก. การสื่อความหมายโดยวิธีการเปล่งเสียง
 - ข. การใช้ท่าทางอธิบายสิ่งที่ต้องการสื่อสาร
 - ค. การใช้วจนภาษา
 - ง. การใช้สัญลักษณ์ภาษา
3. ความบกพร่องทางการพูดแบ่งได้กี่ประเภท
 - ก. 1 ประเภท
 - ข. 2 ประเภท
 - ค. 3 ประเภท
 - ง. 4 ประเภท
4. ความผิดปกติของระบบประสาทควบคุมการพูดเกิดจากสาเหตุใด
 - ก. เกิดจากความผิดปกติของเส้นเลือดที่ไปเลี้ยงสมอง
 - ข. เกิดจากความผิดปกติของท่อเสียง
 - ค. เกิดจากความผิดปกติของลิ้นไก่
 - ง. เกิดจากความผิดปกติของอวัยวะในช่องปาก
5. ข้อใดเป็นความผิดปกติทางการได้ยินของผู้ที่มีภาวะหูตึงที่ทำให้พูดเสียงผิดเพี้ยน
 - ก. ไม่สามารถพูดได้ชัดเจนเนื่องจากได้ยินเสียงของผู้อื่นไม่ชัด
 - ข. ไม่สามารถพูดได้ชัดเจนเนื่องจากไม่ได้ยินเสียง
 - ค. ไม่สามารถพูดได้ชัดเจนเนื่องจากความผิดปกติของระบบประสาท
 - ง. ไม่สามารถพูดได้ชัดเจนเนื่องจากความผิดปกติของอวัยวะในช่องปาก

6. การทดสอบเพื่อตรวจว่าเอ็นยึดใต้ลิ้นสั่น สามารถทดสอบด้วยวิธีใด
- ก. การอำปาก
 - ข. การแลบลิ้น
 - ค. ทดสอบการออกเสียง
 - ง. การทดสอบการรับประทานอาหารโดยใช้ช้อน
7. การพูดไม่ชัดของเด็ก“ปากแหง่ เพดานโหว่”เกิดจากสาเหตุใด
- ก. ขาดการส่งเสริมการพูดให้ถูก
 - ข. มีการเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูดไม่ถูกต้อง
 - ค. มีลมรั่วออกจมูก
 - ง. ขาดแบบอย่างการพูดที่ถูกต้อง
8. การพูดไม่ถูกต้องโดยการพูดออกเสียง “แม่ เป็น แอ้” เกิดจากสาเหตุใด
- ก. ไม่เคลื่อนไหวลิ้นขณะออกเสียง
 - ข. ไม่ปิดริมฝีปากให้สนิทก่อนออกเสียง
 - ค. ไม่หุบปากเมื่อออกเสียงจบ
 - ง. พูดโดยเว้นไม่ออกเสียงบางเสียง
9. ข้อใดไม่ใช่ความผิดปกติที่พบในลักษณะการพูดไม่ชัด
- ก. การพูดไม่ชัดเสียงพยัญชนะต้น เช่น พูดคำว่า “พ่อ เป็น ป้อ”
 - ข. การพูดไม่ชัดเสียงพยัญชนะท้ายคำ เช่น พูดคำว่า “เจ็ด เป็น เจ็บ”
 - ค. การพูดไม่ชัดเสียงสระ เช่น พูดคำว่า “เอา เป็น ออ”
 - ง. การพูดไม่ชัดน้ำหนักเสียงเช่น พูดคำว่า “มา เป็น มะ”
10. การพูดคำว่า “ตา เป็น ตะ ตา” เป็นลักษณะการพูดไม่ชัดแบบใด
- ก. การพูดโดยใช้เสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์อื่นแทนเสียงที่ถูกต้อง
 - ข. การพูดโดยเว้นเสียงไม่ออกเสียงบางเสียง
 - ค. การพูดโดยเติมเสียงอื่นเข้าไปในคำนั้น
 - ง. การพูดเสียงเพี้ยนไป
11. เมื่อพบว่าเด็กพูดไม่ชัดหากไม่ได้รับการแก้ไข ข้อใดไม่ใช่ผลเสียที่ตามมา
- ก. ทำให้เกิดปัญหาในการอ่าน
 - ข. ทำให้เกิดปัญหาในการเขียนสะกดคำ
 - ค. ทำให้ผลการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร
 - ง. ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับผู้อื่นได้

12. การพูดติดอ่าง เป็นความผิดปกติของการพูดแบบใด

- ก. พูดไม่ชัด
- ข. พูดเสียงผิดปกติ
- ค. พูดจังหวะผิดปกติ
- ง. พูดความดังของเสียงผิดปกติ

13. การที่ปล่อยให้เด็กดูโทรทัศน์หรือเล่นคนเดียวทำให้เด็กพูดช้า เป็นปัญหาที่เกิดจากสาเหตุใด

- ก. ประสาทหูพิการ
- ข. ออทิสติก
- ค. ขาดการกระตุ้นทางภาษาและการพูดที่เหมาะสม
- ง. ถูกทอดทิ้งหรือพ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึง

14. ข้อใดเป็นพฤติกรรมเฉพาะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการทางภาษาและการพูดล่าช้า

- ก. ใช้ท่าทางในการสื่อความหมาย
- ข. ไวต่อการเคลื่อนไหว การมองเห็นและการสัมผัส
- ค. แสดงความรู้สึทางใบหน้าได้ แต่ไม่สนใจการแสดงออกทางใบหน้าของผู้อื่นเป็นพิเศษ เพราะไม่เข้าใจ
- ง. ไม่ส่งเสียงตามวัย แต่จะใช้การส่งเสียงไม่เป็นภาษาเพื่อเรียกร้องความสนใจต่อผู้อื่น

15. ข้อใดเป็นขั้นตอนการประเมินและวินิจฉัยเด็กที่มีความบกพร่องทางการสื่อสาร

- ก. ได้รับอนุญาต/การยินยอมจากผู้ปกครองก่อนทดสอบ-ศึกษาประวัติต่างๆ-ประเมินความบกพร่องทางการพูด-ประเมินด้านอื่นๆ-วินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญ
- ข. ศึกษาประวัติต่างๆ-ได้รับอนุญาต/การยินยอมจากผู้ปกครองก่อนทดสอบ-วินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญ-ประเมินความบกพร่องทางการพูด-ประเมินด้านอื่นๆ
- ค. วินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญ-ศึกษาประวัติต่างๆ-ได้รับอนุญาต/การยินยอมจากผู้ปกครองก่อนทดสอบ-ประเมินความบกพร่องทางการพูด-ประเมินด้านอื่นๆ
- ง. วินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญ-ศึกษาประวัติต่างๆ-ประเมินความบกพร่องทางการพูด-ได้รับอนุญาต/การยินยอมจากผู้ปกครองก่อนทดสอบ-ประเมินด้านอื่นๆ

16. ในการสอนพูดควรเริ่มจากการสอนพูดแบบใด

- ก. สอนคำเดี่ยวๆและมองเห็นรูปปากได้ชัดเจน
- ข. สอนพูดประโยคสั้นๆและมีรูปภาพประกอบ
- ค. สอนร้องเพลงที่เด็กชอบและมีเนื้อเพลงประกอบ
- ง. สอนให้เด็กพูดโดยใช้คำนามที่มองเห็นเป็นรูปธรรม

17. ข้อใดไม่ใช่เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนเพื่อแก้ไขการพูดทั้งหมด

- ก. กระดาษ, เครื่องบันทึกเสียง, บัตรคำ
- ข. กระดาษ, บัตรคำ, คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- ค. บัตรคำ, เครื่องฝึกจังหวะการพูด, กระดาษ
- ง. กระดาษ, คอมพิวเตอร์ช่วยสอน, เครื่องแก้ไขการพูด

18. การสอนโดยผู้สอนถามแล้วตอบนำทั้งคำ แล้วกระตุ้นให้เด็กตอบตามหลังจากนั้นจึงถามซ้ำแล้วตอบคำแรกนำเว้นช่วงให้เด็กพูดคำให้สมบูรณ์ เป็นเทคนิคการช่วยเหลือในการฝึกพูดแบบใด

- ก. การพูดตาม
- ข. การพูดต่อคำ
- ค. การพูดต่อเสียง
- ง. การเดาจากรูปปาก

19. ข้อใดไม่ใช่การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

- ก. ส่งครูเข้าอบรมวิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- ข. จัดสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและรอบบริเวณโรงเรียน
- ค. จัดกิจกรรมที่สนับสนุนการพูดและการใช้ภาษาของเด็ก
- ง. สนับสนุนให้เด็กดูทีวี

20. ข้อใดไม่ใช่วิธีการประเมินผลการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

- ก. การสังเกต
- ข. การคาดคะเน
- ค. การใช้แฟ้มสะสมงาน
- ง. การตรวจงาน

เฉลยแบบทดสอบท้ายบท

ข้อ 1	ง.	ข้อ 11	ข.
ข้อ 2	ก.	ข้อ 12	ค.
ข้อ 3	ค.	ข้อ 13	ค.
ข้อ 4	ก.	ข้อ 14	ค.
ข้อ 5	ก.	ข้อ 15	ก.
ข้อ 6	ข.	ข้อ 16	ก.
ข้อ 7	ค.	ข้อ 17	ง.
ข้อ 8	ข.	ข้อ 18	ข.
ข้อ 9	ง.	ข้อ 19	ง.
ข้อ 10	ค.	ข้อ 20	ข.

แบบเขียนสะท้อนคิด (Reflection Paper)

คำชี้แจง : โปรดใช้คำถามต่อไปนี้ในการเขียนสะท้อนคิดจากการศึกษาด้วยตนเอง ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ

1. ท่านได้ทราบอะไรจากการศึกษาชุดเอกสารศึกษด้วยตนเองฉบับนี้?
2. หากท่านได้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาในห้องเรียน ท่านจะนำความรู้ที่ได้ ไปประยุกต์ใช้อย่างไร
3. ท่านเคยมีประสบการณ์หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา อย่างไร
4. ท่านวางแผนจะนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ไปปฏิบัติอย่างไร ในอนาคต

ภาคผนวก

ประเมินครั้งที่.....

แบบคัดกรองบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

ชื่อ-นามสกุล (ค.ช. / ค.ญ. / นาย / นางสาว).....
 วัน เดือน ปี เกิด..... อายุ ปี เดือน
 ระดับชั้น..... วัน เดือน ปี ที่ประเมิน

คำชี้แจง

๑. แบบคัดกรองฉบับนี้เป็นแบบคัดกรองเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาเท่านั้น
๒. วิเคราะห์ลักษณะ/พฤติกรรม ของเด็กซึ่งเป็นลักษณะหรือพฤติกรรม ที่เด็กแสดงออกบ่อยๆ โดยให้ทำเครื่องหมาย /ลงในช่อง " ใช่ " หรือ "ไม่ใช่ " ที่ตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรมนั้นๆ ของเด็ก
๓. ผู้ทำการคัดกรองเบื้องต้นต้องผ่านการอบรมวิธีการใช้ และการประเมิน ตามแบบคัดกรองนี้ และควรสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด เช่น ผู้ปกครองหรือครู เพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง
๔. ผู้คัดกรองควรจะมีอย่างน้อย ๒ คนขึ้นไป

ที่	ลักษณะ / พฤติกรรม	ผลการวิเคราะห์	
		ใช่	ไม่ใช่
๑	อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงมีความผิดปกติ		
๒	ใช้หน่วยเสียงแทนกัน เช่น แทนที่จะพูดว่า"นาฬิกา" พูดว่า"นากีกา" "เลื่อ" เป็น "เลื่อ" เป็นต้น		
๓	พูดด้วยน้ำเสียงไม่ชัดเจน เสียงเพี้ยนมาก หรือเป็นเสียงพึมพำ ฟังแล้วไม่เข้าใจ		
๔	เสียงบางส่วนของคำขาดหายไป เช่น "ความ" เป็น "คาม" เป็นต้น		
๕	ความบกพร่องของระดับเสียง เช่น เสียงสูงหรือต่ำตลอดเวลา หรือเสียงที่พูดอยู่ในระดับเดียวตลอด เสียงผิดปกติ ผิดวัย		
๖	พูดไม่ถูกลำดับขั้นตอน ไม่เป็นไปตามโครงสร้างของภาษา เช่น ถิ่นตลาตไป ข้าวกินฉัน เป็นต้น		
๗	การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง เช่น "ผ้าสีเขียว...มา" เป็นต้น		
๘	อัตราการใช้พูดเร็วหรือช้าเกินไป		
๙	พูดตะกุกตะกักหรือพูดติดอ่าง		
๑๐	บกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน หรือระบบสัญลักษณ์		

* หมายเหตุ ผู้คัดกรองควรอิงแบบพัฒนาการทางภาษาของเด็กทั่วไปควบคู่การประเมิน

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าตอบว่าใช่ ๕ ข้อ ขึ้นไป แสดงว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ให้จัดบริการช่วยเหลือทางการศึกษาพิเศษ และส่งต่อไปแพทย์ตรวจวินิจฉัยต่อไป

ผลการคัดกรอง

☐ พบความบกพร่อง

☐ ไม่พบความบกพร่อง

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
.....

ลงชื่อ ใบุฉบัตร เลขที่.....(ผู้คัดกรอง)
(.....)

ลงชื่อ ใบุฉบัตร เลขที่.....(ผู้คัดกรอง)
(.....)

คำยินยอมของผู้ปกครอง

ข้าพเจ้า(นาย / นาง / นางสาว)..... เป็นผู้ปกครองของ
(ด.ช. / ด.ญ. / นาย / นางสาว)

☐ ยินยอม ☐ ไม่ยินยอม ให้ดำเนินการคัดกรอง (ด.ช./ ด.ญ./ นาย / น.ส.).....
ตามแบบคัดกรองนี้

เมื่อพบว่ามีแนวโน้มเป็นผู้ที่มีความบกพร่องตามแบบคัดกรองข้างต้น ☐ ยินดี ☐ ไม่ยินดี
ให้จัดบริการช่วยเหลือทางการศึกษาพิเศษต่อไป

ลงชื่อ ผู้ปกครอง
(.....)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ